Србобранъ излази четвртковъ и недельомъ.

редплату примаю све ц. и кр. поште; ознати скупительи и уредничство (леба ска улица, у кући брой 882.).

Рукописи не враћаю се натраг.

СРБОБРАН.

Предплатне цене у аустр. вр. и
на три месеца . . . . 2 ф 50.
на по године . . . . . 5 ф. о.
на годину . . . . . 10 ф.
За огласе плаћа се за оно мест. кое еданъ редъ изъ петита заузим за сваки путъ по 7 новчића, и свака путъ по 36 новч. штемпларине.

Год. II. У Новомъ Саду, у четвртак 22. февруара 1862. Брой 15.

НОВИ САДЪ, 21. февр.

Пролеће се приближуе, а съ њиме одсудан часъ, да християнство у Херцеговини, Босни, Старой Србии и Бугарской зулума турскогъ или се опрости, или пропадне. Турска войска непрестано одлази у Херцеговину. На границу Србие долазе до 50,000 Турака. Србия све то врло добро види, и зато и она неуморно ради, да се што пре у смислу заключеня благовештенске скупштине наоружа. При овакимъ околностима србскомъ народу ништа тако не треба, као родолюбиво одушевлѣнѣ за света права своя и своє браће, и покрай тога искрено споразумлѣнѣ и слога. При овим речма съ тешкимъ срдцемъ морамо споменути, да є између Херцеговине и Црне Горе било несрећно неспоразумлѣнѣ овладало. Лука Вукаловићъ, знатни войвода херцеговачки, био є постао жртва плетака околине кнеза црногорскога, и на место нѣгово дошао калуђер Нићифоръ, кои ни позива, ни осећаня нуждногъ за свето народно ослобођенѣ нема. Веле, да є нѣму една велика сила обећала архиерейски санъ. — Та околина довела є кнеза Николу до тога, да є онъ часъ едну, часъ другу велику силу слушао, найпосле и са самимъ потурицомъ у договоре се упуштао, кои су и Црной Гори и обштой ствари християнской више шкодили, него користили. (Види данашньи дописъ изъ Требинѣ.) Но по найновиим гласовима Лука се съ кнезомъ помирио, и прво своє место у войсци наново заузео. Плод тог споразумлѣня скоримъ ће се показати. Засадъ є довольно явити гласъ, кои намъ трст. новине „Гац. д. поп." доносе: „да є између паше скадарског и Црногораца жестока битка била. Турака є било 10,000, а Црногораца до 7000. У почетку су Турци нешто напредовали, али су после яко страдали, кадъ су ихъ Миридити (римокат. Албанези) изневерили." Ако се ово обистини, онда є Црна Гора опрала лягу са себе, кою є поступакъ нѣнъ са Вукаловићемъ на ню бацио. — У осталомъ сви се гласови у томе слажу, да ће скорим тамо страшногъ окршая бити. То доказуе найболѣ ултиматумъ, кои є Омеръ Вукаловићу послао, обећаваући му, ако се покори, достоинство генерала са пензиомъ, иначе ће одмахъ ратъ отворити. Ми се надамо, да се Вукаловићъ на турско обећанѣ неће полакомити.

Тежнѣ клерикалне партае у Хрватской.

* Г. дръ богословие и философие Франя Рачки одпечатао є у католичкомъ загребачком листу одъ године 1861. у числама 48—53. подъ заглавлѣмъ „Грчка црква и народъ бугарски" описъ они догађая, кои су се у последнѣмъ времену на полю црквеномъ у Бугарской появили, имаући особито све оно у виду, што се радило, да се Бугари притеснѣвни одъ грчке патрияршие одъ православне вѣре одцепе и у католическу вѣру приведу.

У опису овомъ представля намъ г. Рачки три партае, кое су се кодъ Бугара у найновие време показале, — прву: грчко фанариотску, — другу: народну, коя оће да подъ управомъ бугарски епископа на место досадашньи грчки остане, — трећу: униятско-католичку. Описуући тежнѣ ове партае, и особито и исключиво униятско-католичкой, премда маюшной партаи, страну држећи, заключуе г. дръ Рачки овай чланакъ следующимъ речима: „Ако Французи имаю интересе за бугарску унию, кано католици, то ми католички Югославени на посе, а Славени уобште, имамо интересе кано католици и као суплеменици Бугаромъ. Од колике важности за народну црквену, и политичну будућность цѣлога Югославенства била би уния бугарскога народа, народа преко петъ милиона якога, кои се шири одъ Дунава долнѣга до близу егейскога мора, од црнога мора до дольне Мораве и црнога Дрина, — нетреба обширно овде разлагати. Судећи по географическом положаю народа бугарскога ова уния подсѣкла би корѣнъ разколю на балканскомъ полуотоку. Югославенство оячало би изнутра, ер би му нестало сѣмена домаћега раздора, оячало би извана, ер би ступило у душевни савезъ са найизображенима народима света; а неби изгубило, веѣ би раширило и укрѣпило свой език у цркви, своє обреде и своє обичае."

„Браћо: подупиримо народно црквени покретъ у Бугарской врућомъ молитвом с едне, а югославенском узаемности с друге стране."

Ове речи ученогъ г. Рачкогъ, кога с пунимъ правомъ као едногъ одъ найучении богословаца у Хрватской сматрати можемо, даю нама Србльима довольно доказательства, куда ова моѣна партая у Хрватской под видомъ братства, а заставомъ югославенски заеднички интереса тежи. Но ова тежня ние само при голимъ речима остала. Фратрови из Хрватске и изъ саме Босне шиляни су у Бугарску да Бугаре у унию приводе. Кардиналъ Хауликъ позвао є двапут своє подручно свештенство, да католичке Бугаре подпомажу, а самъ є у униятскомъ семинариуму у Загребу два места за воспитание млади Бугара установио. Осимъ тога позвао є речени кардинал Мисионере, да у Бугар. иду, и ове у католичку вѣру приводе. (Као да є Бугарска Кокинкина, а нѣни жители дивляци, кои люде ждеру, и Бога не признаю.) Бискупъ Штросмайеръ жртвовао є на воспитание млади поунияѣени Бугара 1000 фор. сваке године. Све ово ясно сведочи, да є езуитизамъ главна тежня клерикалне партае у Хрватской. Да то ние, неби она могла 200 заблуђени Бугара противу пет милиона еднокрвне браће у обрану узети, кои садъ о томъ крѣпко настояваю да у цркви свой език и народно црквено поглаварство утемелѣ; — неби велимъ Бугаре морално и материялно подпомагали, да вѣру свои праотаца, због кое су потоцима крви проливали, и кроз столѣтия нечувене бѣде и неволѣ подносили, изневере; — неби напоследку на то тежили, да семе раздора у Бугарской међу еднокрвном браћомъ посею. Ову тежню заиста ние братска любавь, узаимность югославенства и християнска любавь породила, — веѣ є ню она опака, себичнимъ интересима, и религиознимъ предрасудама заданута и самомъ Богу мрска фурия породила, коя є на грдну штету човечества, а на погибель нашу, род србски упропашћавала. Заръ ние доста, што є опака судба нашъ народъ вѣромъ разделила, и брата противу брата оружала, — зар ние доста, што су католици у Хрватской, Славонии и Далмации силомъ, преваром и митом знатну часть Србаля на унию и католицизамъ привели, и народъ нашъ збогъ вѣре многе бѣде, неволѣ и гоненя претрпио, — зар ние доста што су намъ у найновие време учени Хрвати и саму светиню имена србскогъ одрицати дрзнули, — веѣ ево садъ намъ се и учени доктор Рачки неустручава явно исповедити, да само у унии Бугара, — дакле и Србаля! — народна, црквена и политична будућность югославенства лежи, притворно потврђуюћи „да би кроз унию оячало Югославенство изнутра, ер би му нестало сѣмена домаћега раздора" (наравно кадъ би за любавь 200 душа унията, пет милиона православни Бугара у католичку веру прешли!) „оячало би извана, ер би ступило у душевни савезъ са найизображенима народима света" (дакле други су одъ тога исключени?); „а неби изгубило веѣ би раширило (?) и укрѣпило свой език у цркви, своє обреде и своє обичае (???)."

Кад учени Рачки ово потврђуе, онда одриче Бугарскомъ као и Србскомъ народу сретнию будућность и темель моралногъ, црквеногъ и политичног живота донде, докле се униие не приклоне, и папу за црквеног поглавара неприпознаду! —

Ми Срби исповедити морамо, да се оваки начела, кое дръ Рачки подъ видомъ братинске и югославенске узаимности развия, гнушавамо, и уедно се врло сумнямо, еда ли би нѣгова партая са Бугарима, што се вере и светиня народни тиче, благородние одъ Турака поступала, кадъ би она у еднакимъ обстоятельствима на балканскомъ полуотоку на мѣсто Турака господарила. (Противу оваког трованя наше православне вѣре немамо другогъ лека, него преклиняти владу кнеза Михаила, да у Београду оснуе фондъ за изображаванѣ младихъ Бугара. У.)

Устанакъ Херцеговине.

Совершишася! Сва се свршила борба, започета оружаномъ рукомъ, кою су Херцеговци предузели били, да се еданпутъ ослободе варварства турскогъ после близу четирстогодишнѣгъ ядикованя. —

Намѣра славногъ мужа и начелника херцеговачкогъ устанка войводе Луке Вукаловића, била є такова, да потиштену круну Херцеговине постави на чело княза црногорског, ма ненавидность М. издаде Херцеговце у найболѣмъ часу, онда кад Херцеговци по заключеномъ уговору очекиваше рѣшителну помоћь; онда велим, изаће Омеру за руком, да М. сребролюбца на свою руку узме, и по налогу последнѣга врати се войска црногорска с Пиве.

Ни са таковимъ срамотнимъ издаиством ние се задовольио М.; веѣ шта више, позове войводу Вукаловића на Цетинѣ, и за некакве измишлѣне сплетке збаци Луку са заповѣди, поставивши на нѣгово мѣсто калуђера из манастира Дужи „Никифора" ону уходу Омерову. — Заиста имао є зашто Никифоръ примити се тогъ звания, будући да му є Омеръ обећао поставити га за владику; а и Русия га є обдарила златнимъ епископскимъ крстом за знакъ заслуга учинѣнихъ у користь народну! Не само што є правительство црногорско погрдило собствено Вукаловића, али што є више, осрамотило є цело Србство....

Збацивши Луку Вукаловића, Црна Гора мисляше, да ће тимъ оправдати М.; не, неће никадъ.

У почетку устанка нашегъ, мислили смо, да ће насъ влада француска подпомагати, и до душе био є добаръ изгледъ; кадъ после краткогъ комешаня увиђасмо, да Русия умѣша се у наше послове подъ видомъ православия, да ће нам она помоћница бити, она Русия, коя намъ никад помогла ние, премда є много пута имала средства; шта є та славна Русия Србии користила, шта є Грчкой, пакъ напослѣтку шта є Црной Гори? — Више є Француска користи принела Црной Гори у две године дана, него Русия у стотину. Кадъ є Француска подпомагала Црной Гори, онда є Данило био живъ, онда Русия ние могла имати онай уплив, кога данасъ има, кадъ князъ

Никола влада; нека се неузда Русия, да ће тай упливъ она у Херцеговце увући, ако нам даруе звоно, крст, оли едно еванђелие за цркву, пакъ да се ми ньой кланямо као светиньи; не, не, и ми смо очи отворили, и у Русию нећемо се уздати, ни повѣрити, докле год нѣзини подайници небуду слободни. —

Чуемъ да Омеръ некакве понуде обећава войводи Вукаловићу, али овай неће да пристане другчие, већъ ако велике европейске силе небуду гарантирати; по томе се види чисто срце неумрлогъ имена Луке Вукаловића како праведно мисли, поступа, жртвуе за усрећити Херцеговину и у ньой живећи бѣдни народъ свой. Требинѣ 10. февр. 1862. Р. М.

У томъ истомъ смислу явля и дописник из Требиня „Позоровъ“ ово:

Већ е очито свету, како е устанакъ Херцеговаца пропао издаіомъ црногорске владе.

Обштефалѣни мужъ и дични войвода Лука Вукаловићъ, у почетку покрета налазио се е у таковомъ положаю, да е могао, кадъ се неби био поуздао у обећанѣ црногорске владе (камо среће да се ние!) раширити и сретнимъ успѣхомъ довршити започето дѣло: ослобоѣенѣ Ерцеговине. — Ма будући да войвода Лука бияше мужъ препоштенъ, а нѣгова темельита идея: поставити на чело црногорскога кнеза Николе лепу круну херцеговачку. Заиста и я самь еданъ одъ оних, кои самь се борио противъ заклетому неприятелю, да ослободимъ ову бѣдну мою домовину, мислећи све, да насъ е у започетой борби подпомагало одправництво француско; али када напоследку виде, да у место француског двора, забоде намъ нос и у наше ствари умеша се влада руска преко црногорскога правителства, одма су ми жиле под ногама пале; а неки мои познанци вѣроваху Русии, коя намъ е могла више пута помоћи и усрећити нашъ пукъ.

Познато е, како су се разишли херцеговачки юнаци, увидивши, да су се бадава латили оружя, ерь имъ неима одъ никуда помоћи; самъ войвода Лука са мало дружине остаде вѣран своіой браћи. Заиста и садашньи е нѣговъ положай врло важанъ, ако и неима уза се довольно браће момчади; а то знаду добро Турска и Аустрия, па можемо сигурно рећи, да едино име Луке Вукаловића више вреди, него десетъ хиляда Црногораца, ерь до згоде доста би било, да Лука само подвикне: „Устайте херцеговци!“ и све би еднодушно на ноге скочило; толико га штуе и люби мало и велико. Како сада ствари стое, войводи Вукаловићу друго непредстои, већъ или примити понуде Омерове, или се уклонити гнѣву турскомъ и Мирковой ненавидности.

Тко жели знати понуде Омерове, ево их: Омеръ посла на брзу руку изъ Мостара у Требинѣ поузданика свога къ аустриском агенту госп. Врчевићу, да иду оба Луки, те да му обећаю войводство зубачко, Суторину и све шуме подъ гаранциомъ аустриске владе, а врховнимъ господствомъ Турске. А све се ово ради, да подкупе врлога нашега юнака, те потом заваде браћу Херцеговце са Црногорци. Г. Врчевићъ узе у Дубровнику два калуђера, да му у томъ послу помогну, па се упути съ ньима къ Вукаловићу.

Питамо ми сада разумнога политика и савъ светъ славенски, да су они оно, што е Лука и да се ньима такве понуде представе, шта би учинили? Войвода Лука, будући поштене душе и бистра разума, неће се дати преварити, и оно што е одлучио, биће у користь народну.

Гласа се, да е примио понуде, али изискуе одобренѣ и гаранцию велики сила; тимъ се Лука показуе, да осимъ храбрости има и политичке мудрости. — Ако се ово све збие, ми нимало несумнямо о будућемъ ослобоѣеню Херцеговине, ма било кадъ тадь.

Ови дана саста се Вукаловићъ у Суторини са некимъ сяйнимъ господиномъ па кажу, да му е тай понудио цесарску землю, ако му буде до велике нужде съ Турци, и ако оће, да ће му дати войске противъ Турака. Колико е ту истине незнамъ, али е веле лепъ одговоръ Вукаловићевъ: „Хвала вамъ, господине, на вашой доброти, имао самь згоде упознати се съ ньомъ, кадъ сте ми срушили оно моих омеђинах.“ На то му буде одговорено: „Она ће све бити плаћено,“ а Лука: „Оня се, господине, новцемъ неплаћа.“ Г. Врчевићъ приспѣо е ютросъ овамо. Колико е веровано обећанѣ Турске и Аустрие учинѣно войводи Луки познае се по томъ, да га е г. Врчевићъ увѣрио, да се турска войска изъ Польица неће никамо мицати, а ето ючеръ крену на царину читавъ таборъ, кои е у свомъ проласку срушио и оплѣнио све село Ускоплѣ, тако, да кукавна рая остае безъ крова и хлѣба. Три бойна велика вашела са два поманя пароплова съ войскомъ дошли су подъ Баръ (Арбания) да забране, како се каже, да се Гарибалди не изкрца.

Неколико одломака изъ писма, коє є єдан Србинъ войводи Луки Вукаловићу писао.

Славни и храбри господине войводо! Мени е, вѣруйте ми, врло жао, што се тако съ вама поступало, не васъ ради, ерь ви сте Ваше честно име, славно у истории написали, кое ће сваки прави Србинъ радостно споминяти; него ми е жао народа, кои е већъ на врата слободе дошао био, па садъ самъ своіой судбини оставлѣнъ, мораће опетъ у робство пасти, и, ако се стварь што пре непоправи, Богъ зна какве муке трпити?!

Нови данашньи управительи херцеговачкогъ покрета, тежко ће стварь поправити моћи, ерь они, съ едне стране славолюбиемъ и собственимъ интересомъ опоени и неспособни, съ друге пакъ народъ, кои е више пута преварен био, изгубивши повѣренѣ, то све здраво на путу стои предузетомъ ослобоѣеню народномъ. — А ево и горе неволѣ: Шумляци и Поповци, већъ су ступили у преговоре са Омер-пашомъ, кои ће ихъ, по свой прилици, преварити, и народ херцеговачки, као пре бошнячки, у тешке окове метнути! — Ето, дошта ће насъ завистъ довести! — Ето, нека садъ Срби виде, шта е узрокъ, што они на све стране, већъ толика столѣћа немило робую!!

— — — —

у звание радити требало. Они су се истина у Бечкерекъ стекли; али ни едномъ не бияше до тога, него до звания. Г. дописникъ може се одъ други уверити, да я нигда ни у каквимъ околностима Домишляново ипунце огрнути нећу.

Дописникъ е кикиндски свою собствену забуну найболѣ онде одкрио, гди вели, да самь я казао, зашто дистрикѣани неби могли онда у Торонталу служити, кадъ би дистриктска управа са овимъ независна била одъ жупание. Ово нити су мое речи, нити пакъ смисао онога слога, гди се о дистрикѣанима говорило. Онда ние било речи о наученицима дистриктскимъ и о ньиномъ служеню код вармеђе, еръ ньи, а нарочито кикинѣана има сад више у вармеђскимъ званиями, него што е икадъ било. Я самь казао што народъ дистриктски ние у рачунъ узетъ, па зато по брою читавогъ народа нашегъ у Торонталу и нису Срби саразмерно према другима по званиями заступлѣни. То башъ ние лепо кадъ се яснимъ и разговетнимъ изразима зло и наопако значенѣ хотимице подмеће.

Я нисамь противанъ томе, што су се поедини люди наши звания примили, али опетъ кажемъ, да съ овимъ іоштъ ништа добивено ние, и да би торонталски Срби много задовольнии и радостнии били, да е езикъ српски у звание уведен, па макаръ ни едног Србина званичника небило, него да су по вармеђскимъ званиями све сами Срби понамештани, а да на туђемъ езику радити мораю.

За дистрикѣане вели дописникъ, да самь и башъ тиме нагрдио, што самь казао, да е сваки четврти или пети за войника добаръ.

Да е знао сирома да при визитации рекрута одъ Немаца и Романа по 15 а често и по 20 ньи прођу докъ се еданъ добаръ наће, да е кукавацъ знао далѣ, да своимъ читаюћемъ свету нашемъ ние телесни саставъ дистрикѣана као нѣму познат, пак — да има доста, люди, кои се и о ономе сумняю и за невѣроятно држе, што самь я казао, неби силомъ лягу намећао онде, гди се о лепимъ свойствама народа говори.

У осталомъ я држимъ, да би за насъ у овомъ времену много пробитачние било, да међу дистрикѣанима онога поноса и нема.

Оволико као што реко, истини за любавь.

Правко Истиниѣъ.

† П † Изъ Ст. *Андрие* 16. февр. У мом допису одъ 26. ян. брой 9 вашегъ честногъ Србобрана, ту самъ наду изрекао, да онай мали вишакъ, кои е одъ бала претекао, неће бити последня помоћъ кою наше позориште, и относно Академия новосадска одавде изчекивати има. И као да ће се ова моя изрека обистинити, почемъ е говоръ, — та да говоръ!! — да ће на ову народну цѣль, и скуплянѣ се предузети; заиста и могло би се, почемъ намъ е село Помазъ с' добримъ примеромъ вѣчъ преднячило. Или зар наша обштина нема никакви дальи извора, да би могла народна заведения подпомагати? Те наше цркве су подашношћу наши врли и побожни предака у прилично добромъ станю, те зато и неувиђамъ довольногъ узрока, зашто оне на свету народну цѣль штогодъ неби пожертвовати могле. Или за кога се тако штедро газдуе, кадъ нашег народа тако нестае?

Наша варошъ е далѣ на *мађарску академию* 400 ф. *поклонила*, и премда нимало нисамъ намеранъ овай коракъ покудити, то ипакъ питам све оне наше господаре, кои у варошку управу какав упливъ имаю, неби л' било сасвимъ праведно, да се ако не већа, а оно баремъ *шаква иста сума* и на *српску академию обрати*? или заръ да би могао кои то одрећи, а да се не застиди? Држимъ да онай, у комъ тек и найманя искра родолюбля тиня, не може то одрећи. Са Ст. Андрея што ние іоштъ дивля шумадия, или у найболѣмъ случаю, какво у незнатности чамеће сеоце, него е варошъ знатнихъ привилегия, што е возвишена до степена скоро едне кралѣвске вароши, има едино заслугама српске населбине захвалити, пакъ угледаймо се и на нѣно садашнѣ станѣ, премда српство ни 1[4 ну жительства нечини, то опет ньинова пореза, тако названа аренда — найпретежние варошку касу пуни, а при свемъ том српско жительство, поредъ приличногъ свог богатства, найманѣ е вароши теготно. Тежко заслужена наша права, уживаю дакле сами страни, и пришелци, кои, — као ни ньнови дедови — ни зрна принели нису, да споменута права добию, па да іоштъ и прећутимъ ову ваниюћу неправду, та то би праведность оваквогъ изискиваня, кое е с' наше стране и тако поедино, већъ и изъ начела равноправности свию народности, кое се сад свакоме, ко чути жели преповеда, основано било. Но и то остае света необорима истина, била една стварь чиста и праведна како іой драго, то е ипакъ валя изъ тавности на видик изнети, ако хоћемо да нам она практична слѣдства рађа, ербо немоймо помислити, да ће се ко други за нас побринути; та у овакомъ случаю већъ и тако живота вредни били неби, и доспели би збогъ наше собствене нехатности до заслужене пропасти, те би намъ светъ несожаляваюћи найвише тежъ то рећи могао: „Погибелъ твоя отъ тебе израилу.“

Ц У *Т. Каньижи*, 14. февруара. Одъ едног времена наше ово мало место, сасвимъ важно оће ди постане, а важнимъ неки овде наметнутихъ и непознатихъ родолюба желе да га учине. Леп задатакъ! и самъ заиста одъ како у овомъ месту живимъ, благороднию намеру у срцу хранити нисамъ знао до ту, да у обште, све што е српско, на основу истине и праведности увеличамъ и уважимъ.

Задатакъ неки овдашньи пристрастни дописателя, у овомъ обзиру с мнѣниемъ у толико само неслаже се, што исти дописательи подъ видом народности и родолюбия собствену користь пред очима имаюћи, само о томе стараю се, како би оне люде съ пута сбрисати могли, кои не допуштаю произвести, да у своимъ нашемъ маломъ и до данасъ одвећъ мирномъ месту воду замуте, и одъ њега за себе користну музару направе.

Дописнику подъ знакомъ Ф. у 6. брою „Србобрана“ са одговоромъ іошъ заседъ дужавъ остаемъ и прелазимъ одговорити ономъ дописнику, кои е такођеръ у „Србобрану“ подъ 10. броемъ и знакомъ М. из Т. Каньиже неосновано нешто писао. — Ние се чудити! сирома дописатель М. ко некакавъ наметъ у нашой обштини, колико зна онолико и пише; нѣгова невина намера била е г. Ф. — изъ благодарности явно похвалити, незнаюћи, да ће томъ приликомъ на чистомъ полю у истини потаћи се.

Я самь се надао — а и изчекивати било е — да ће онай родолюбъ — за коегъ М. вели, да е за овдашню српску школу основао фондъ одъ 600 ф. (да ние наопако іошъ и то у шайну?) погрешку М. дописателя у овомъ листу поправити, и да допустити неће, да му тако слабъ юнакъ онай венацъ заслуге на главу натакне, кои се другога тиче. Но почемъ видимъ, да то досадъ ние учинѣно и неки са истиномъ шалу оће да проводе; то у име овдашньи жителя за дужность налазим одкрити, да тай школски фондъ одъ 600 ф. ние г. Фиріћански, него овдашньи поедини жительи, нарочито пак покойни г. Георги Сервиски — фундирао, оставивши 1854. године после свое смрти овдашньой српской цркви 500 ф., а школи српской 200 фор. сребра, кои су новацъ наслѣдници почившега, са интересомъ 1858. године овдашньой обштини предали, — и то 600 фор. и 240 форинта.

Тай фондъ, — почемъ е много уважени г. Станѣъ о св. Сави овде десивши се 20 фор. нови новаца поклонио, на чему му одъ свию Каньижана лепа хвала — морао би 620 фор. већъ данасъ изнети.

Изъ Вел. Кикинде являю, да се тамо од 15. т. м. почели добровольни прилози купити на српску цркву у Бечу, и да е тамошньи родолюбиви Србинъ Георгъ Русъ на ту цѣль поклонио 100 ф. а нѣгова супруга Александра 50 ф. а вр. Живили!

§ У *Сараеву*, 16. февр. — У читавой Босни найвеће се ратне преправности чине. Везиръ е свима Турцима кои само оружѣ носити могу найстрожие заповедио, да сви сасвим преправни буду, како би на први позивъ листомъ дићи се могли. Како се време мало полепша — таки ће еду силни Башибозуци на Дрину полетити, да противу Србаля свои диндушмана воюю. Фазли Паша послатъ е одавде пре 10. дана у Сеницу, да тамо Турке диже, и Српску границу обседне да неможе ни еданъ Србинъ Херцеговцима у помоћ доћи. Овде се явно говори, да ће у *месецу марту* 50,000 *Арнауша на южной граници Србие сакупљени биши*. Изъ овога се види, да се нешто велико противу Србие снуе. — Док се то све противу Србие преправля, скупля Омеръ Паша све свое силе да што пре Херцеговце савлада, покори, или сасвимъ истреби. Силни Арнаути пролазе голи, боси и гладни кровъ Сараево, и иду итно у Херцеговину. Омеръ Паша залуду се нада, да ће му Арнаути одъ велике помоћи бити. Ядна и чемерна е то войска, коя ће се само сотимъ прославити што ће бѣдне Християне куда пролазила буде, на правду Божию само злоставляти, и оплачкати, куда е досадъ прошла, показала се као найдивлие чете, свуда плячкаюћи, и отимаюћи. Ови безъ реда, и занта огорчиће и оне мирне Херцеговце, те ће се и ови оружия латити морати, да се ови айдука опросте. Са овакомъ войскомъ земля се неможе умирити, већъ се до очаяния довести мора. Види се изъ свега, да Турска сама о своіой пропасти ради. На сваки начинъ биће у Херцеговини силна окршая, бѣде и неволѣ за Християне, кои се у найвећой погибели сада налазе. *Ово ће пролеће или пропаст Турске, или пропаст християнства у Босни и Херцеговини*, са собомъ донети. Видовъ данъ се приближуе, — *Види ће се, кое вѣра, ко ли невѣра.* —

Войводовин.

Нови Садъ 21. Фебр. Данасъ е између Новог Сада и Петроварадина мостъ метнутъ, али на несрећу одмахъ лађа една на њега ударила, и тако давно очекивани лакши саобраштай на два три дана наново прекинула.

Овихъ се дана започела у Новомъ Саду рекрутация. Плачъ матера и супруга чуе се на све стране.

— Овде се бави одъ неколико дана г. бачки поджупанъ Трифунъ Атанацковић и г. Сремчевић.

УГАРСКА.

„Ширгень“ явля: Нѣгова преузвишеность кр Намѣстникъ Угарске послао е на све жупаниске и дристриктуалне управителѣ, тако исто и на пештанскогъ и будимскогъ градоначалника окружницу, коя има цѣль уталожити бриге, кое су се кодъ жупаниских и варошких чиновника породиле, ако се ово провизорно станѣ укине. Каже се у той окружници, да ће садашня изузетна управа, коя е за уталоженѣ страсти, за повратакъ реда одъ найвишегъ места изишла, дотле задржати се, докле се спасоносна цѣль не постигне, односно докле се државоправна питаня на саборима не рѣше и жупаниска система не регулира. — Нѣгова преузвишеность обећава, да ће се за будуће станѣ вѣрнихъ, ревностнихъ и прилѣжнихъ званичника довольно старати и пазити, да се званичници уважаваю. Да е онъ у томъ погледу найвишемъ месту предлогъ поднео, и нада се, да ће се онъ успѣшно рѣшити. — Овой су окружници приключене и наредбе, кое се тичу на расположеню бившихъ ц. чиновника, кои су у жупаниска или варошка звания ступили. Главна е точка ова: Ако расположльивъ чиновникъ у своме садашнѣмъ положеню маню плату прима, него што е као државни чиновникъ примао, то ће му се сума диференцие и кодъ жупаниских и варошких каса назначити, али ће се те суме или путемъ урачуненя или у готовини одъ е,ара накнадити. Остале точке односе се на трошкове себе, и на пензиониранѣ бивших расположльивих званичника.

„М. Ш.“ явля, да е бивши депутирацъ Силађи Виргилъ іуче затворенъ. —

14. февр. држао е у Ерделю Конрадъ Шмидъ, грофовски заступникъ, сайну часть. У вече се ис-

*

купило у гостионица „код римскога цара“ до 800 сибиньскихъ грађана. Прва се здравица пила за здравлѣ Нѣговогъ Величества цара; после се наздравляло државномъ савѣту, одласку Ерделя у државни савѣтъ, државномъ министру Шмерлингу и т. д.

— „Пештбуђинске ведомости“ доносе програм угарски Словака, кои се у овимъ точкама састои:

1 Да се што пре и што сталние реше међусобни одношаи наше домовине Угарске према Н. Величеству влади и према осталимъ неугарскимъ земляма монархие и то на основу, кои е постояо у уставной Угарской до г. 1848. съ едне стране, а с друге с обзиромъ на то, да е уставъ заватао корена и у осталомъ не угарскимъ земляма, и да се неда лако избрисити.

2. Да се што пре и што сталние дође до поравнаня међу поединим народностима у Угарской, и то не само са речима, но са сталнимъ утврђенѣмъ слободе, како политичке тако и народне за све, ер без народне слободе, нема ни политичне. Обе су стране изрекле начин, изрекле желю овог поравнаня, — само нека се не запне о добру волю они, коима лежи у власти то учинити.

ТРОЕДНА КРАЛЂВИНА.

Изъ *Златногъ Прага* одъ 24. февруара пишу Нар. Н. Юче приспе овамо, любимацъ ческога народа, храбри бранитель слободе и свети права миле му домовине, др. Ладиславъ Ригеръ. Нѣговъ сяйни говоръ, коимъ е на државномъ вѣћу безобзирно бранио уведенѣ порота у штампарскимъ пословима, учврсти знатно неограничену любавь, коју према нѣму гое у юначкимъ прсима племенити синови славни дѣдова.

Ови дана имадоше слушаоци на овдашнѣмъ техничкомъ заводу велику скупштину, гди су заключили, да се има умолити немальски одборъ, да пошалѣ веколико техника о своме трошку на лондонски излогъ; у ту сврху наименованъ би у истой седници одборъ, кои ће дотичну молбеницу израдити.

Немачки слушаоци оће да протестую противъ заключеня чески свои колега; питаћете зашто? За то, што су Чеси изабрали Чехе у споменути одборъ. Смешна е то заиста стварь, да наши Немци не могу никако докучити, да смо народъ, и да као такавъ неможемо нити несмемо одређи се народни наши права . . . да имъ неможемо у свакой и найманьой ствари попушћати и то само зато, будући да то годи нѣмачкой ньиовой свести!

Чудновати су вамъ то люди, наши домаћи Нѣмци! Све би само за се радо имали, а нама да непреостане ништа осимъ честитогъ имена; а Бог зна! вальда да би намъ и то отели, да е могуће.

Другачие живимо овде сасвимъ весело; забава имамо много и свакояки. Башъ данасъ имаю чески правници игранку, коя ће бити, судећи по учинѣнимъ приправама врло сяйна. Мислимъ, да се не варамъ тврдећи, да ћемо и овомъ приликом показати, да смо кадри и у овакимъ забавама успоредити се са живлѣмъ нѣмачкимъ, кои намъ посвуда на путъ ставля толике препреке.

Осимъ тога забавлямо се мало не сваки данъ у скупштинама, кое обдржаваю различити наши заводи, коих се брой све већма умножава.

АУСТРИЯ.

Бечъ 18. февр. Овде се разносе гласови, да ће министаръ *Пленеръ* оставку дати. То и „А. А. Z.“ потврђую овимъ речма: Многоструче тегобе, съ коима се фаницминистаръ пл. *Пленеръ* има борити, незадовольство, кое се у недру донѣгъ дома сбогъ предлога сѣдиненя банке появлюе, све е то, веле, до неспоразумлѣня довело, и ми од добро извештене стране чуемо, да ће се г. Пленеръ тежко моћи на своме месту одржати.“

Бечъ 15. февр. Бечки магистратъ поднео е Нѣговомъ Величеству 14. февр. као на данъ стогодишньице февруарскогъ патента адресу. Нѣгово Величество ово е изволило депутации одговорити:

Съ правимъ задовольством примамъ я адресу, кою ми подносите. Лоялно одушевлѣнѣ за мене и мою кућу, кое изражавате и благодарность коіомъ ми одаете на изданомъ уставу, есу емство за мене, да ньину важность цените. Ко годъ што е моя свагдашня намера, да подпомажемъ срећу свои народа, то се надамъ да ће и грађани престолнога града настояти увекъ о благу свои сагрђана. Радуемъ се, да вамъ могу мою благодарность исповедити на вашемъ снажномъ садѣлованю и пожртвованю при последньимъ жалостнимъ догађаима, кои су главну варошь нашу десили.

СТРАНЕ ЗЕМЛѢ.

Русия и Польска.

Говоръ новогъ архиепископа варшавског Фелинског приликом отвараня саборне цркве учинио е на народъ страшно упечатлѣнѣ. Између осталог вели „Д. П.“ ово: „Кадъ е архиепископъ позвао, публику, коя е већиномъ нижегъ реда била, да ради благослова клекне, нико ние хтео клекнути. Готово сви изиђу изъ цркве, а архиепископъ застиђенъ сиђе съ катедре. У вароши е велико огорчевѣ. Три свештеника, кои су сутра давъ у противномъ смислу предиковали, затворени су. У петакъ е по Варшави овай позивъ циркулирао: Полякинѣ! Цркве нису за насъ отворене, у коима ми по ючерашнѣмъ упутству московскогъ посланика треба цара као Бога да поштуемо. Ми имамо другога Бога, кои е дуго нашимъ корацима управляо. Само іоштъ мало стрпленя, пакъ е време ту, кадъ ће се цркве од песме разлегати, коя е и Богу и людма приятна.“

Италия.

О *синоду римокатоличкихъ епископа*, кои ће се мая месеца т. г. у Риму држати, доноси неки швайцерски листъ интересантне новости. Он вели, да папа ни самимъ епископима неверуе, и да због тога неће се сви заедно тайно савѣтовати, него оддѣлито по ньихъ едно 20 подъ предсѣдаванѣмъ едногъ кардинала. Али найважние е то, да е цѣль овога синода: *положити начела за новъ римокатолички вѣроисповѣдни чланак о свешской власти папе.* И тако би се нова догма и наука о нужди и неповредльивости светске папине власти тако исто у символъ вѣре увела, као што е то учинѣно и са „несквернимъ зачатиемъ.“ Ми се сумнямо, да би ово одъ каквихъ практичнихъ резултата могло бити.

Православно црквено пѣнѣ у србскогъ народа.

Мелодие црквенихъ нашихъ песама, како се поју у нашемъ народу, написао самъ у ноте, и ево хоћу да ихъ на светъ издамъ.

Іошъ у почечку, како самъ се овога посла прихватио, ово самъ имао на уму: да до сада нигде не написано црквено пѣнѣ, кое само у срцу и побожности нашега народа живи, напишемъ у ноте, за то, да се ово драгоцено благо народно не изгуби, или баремъ како не повреди.

Посао овай мени е био светиня. Я самъ у нѣму гледао аманетъ народни. Ер као што е свакомъ Србину драгъ езикъ, коимъ га братъ нъговъ по народности разуме, па био онъ из Кнежевине Србие, Црне Горе, Войводства, Босне и Херцеговине, или ма коег края, е ли само Србин: тако мора бити Србину драгъ и светъ и онай езикъ, коимъ найвећи део Срба говори у найсветиимъ тренутцима живота свога — кадъ с' Богомъ говори. А тай езикъ су мелодие црквенихъ нашихъ песама.

Ма кои народни продуктъ, само онда има праве свое вредности као народни, ако се сачува не повређенъ, ако му се сачува *характеръ* нѣговъ.

Характеръ е и пояню и певаню *мелодия*, т. е. гласъ, како се песма пое.

Па за то сам и я найвећма на то пазио, како ћу мелодие написати но неповређене, онако, како ихъ нашъ народъ пое.

Молодия е главно у музиця. Али музика мора имати свою форму, мора бити за себе *цело*, ер само тако ће се моћи разабрати поедине мисли, кое се у ньой казую; па тако и мелодия мора имати свою форму. И я самъ се потрудио, те сам мелодие црквенихъ нашихъ песама по музичкимъ законима метнуо у четири гласа: сопранъ, алтъ, теноръ и басъ, те самъ ихъ тако удесио, како ће се и у *хору* моћи пояти. Али самъ добро пазио, да се не огрешимъ о природность и ясноту народне мелодие. Есамъ ли у овоме учинио, што самъ хтео, пресудиће они, кои се у овоме послу разумею, и пресудиће найпоуздании судия — *осећанѣ народно.* А я молимъ да ми се само толико допусти да смемъ напоменути, да самъ више пута на клавиру свирао мелодие овихъ песама и предъ блаженоупокоенимъ патриярхом нашимъ Іосифомъ, и предъ другимъ високимъ духовнимъ особама, свештенствомъ и народомъ нашимъ, и увекъ самъ био срећанъ, те ми посао нађе добра одзива у срцима ньиховима.

Али како наше црквене песме нису само благо цркве, него су у едно и благо народа ер е црква у насъ *народна*; то самъ и я мелодие не само за пояне, него и за клавиръ написао, како ће се моћи употребити и у домаћем животу. Тако ће се іошъ већма снажити и одъ себе већъ снажна побожность нашега народа.

Но кодъ све мое найвеће волѣ, кодъ свега тога, што самъ знао од какве е важности за народъ нашъ посао, кога самъ се прихватио, не бих могао доћи до свршетка, да ние било племенитих душа, кое само за любав вештини и народу своме обилато ме потпомогоше. Я ћу у предговору, кои ће бити узъ литургию, са захвалношћу казати имена овихъ великих душа. За сада само спомиѣмъ с' найвећомъ смерношћу велико име мога найвећегъ добротвора, блаженогъ патриярха *Іосифа.* Нѣговъ очински благословъ, нѣгова милостива душа помогла е, те самъ могао започети и довршити дело, кое ево готово у руке своме народу предаемъ.

У мене су ове ствари са свимъ израђене: литургия Іоана Златоустог, св. Василия, и преждеосвештена, савъ октоихъ, тропари, кондаци, ирмоси, причастна с свию великихъ празника, минеи т. е. све стихире одъ вечерня и ютреня великих празника.

Одъ свию овихъ сада самъ намеранъ издати *литургию Іоана Златоустогъ*, па за то молимъ наше славне општине, наше свештенство и учителѣ, и у опште свакога сународника, кои е приятель народномъ црквеномъ пояню нашемъ, да ми буде на руци, како ће се ово дело што више у народъ раширити.

Дело ће бити на особито лепой хартии штампано, ноте у металу резане. Постараћу се да и споляшня форма буде према достоянству, и вредности народнихъ мелодия.

Цена е читавой литургии, где ће бити уедно и сва четири гласа и за пояне и за клавиръ (партитура), 6. *фор. и педесетъ новч.* у банкама за Аустрию, а за Србию и друге землѣ *едан дукат.* Ово е само за претплатнике; дућанска цена биће већа.

Уписиванѣ трае до *почетка априла по нашемъ*, и онда ће се дело одмахъ и разаслати. Ер после тога времена, нећу бити у Аустрии. Па за то и молимъ да ми се до тогъ времена сви яве, кои желе дело ово имати.

Ко ми пошлѣ новце за *пет* книга, добия шесту книгу, или новце одъ едне книге на дар.

Новци се *напредъ* шалю, и то изъ Аустрие мени потписаноме, а изъ Србие и другихъ земаля г. Стевану Тодоровићу, живописцу у Београду.

У Бечу о св. Сави. 1862.

Корнилие Станковић.
(Landstrasse, Glacis Nr. 500.)

Найновие вести.

Туринь, 29. марта. *Ново министарство.* Ратаци, президентъ и мин. споляшньихъ, Чиялдини рата, адмиралъ Мулине марине, Кордова унутрашньихъ, Депретисъ явних послова, Пеполи трговине, Села фанансие.

Одговорни Уредникъ и издаватель Петаръ Нинковићъ

Епископска печатня